

Előadás vázlat

2016. április 28-án tartandó erdőgazdasági jogi konferenciára – Lovasberény

Téma: Az állami erdőgazdasági társaságok vagyonkezelése az Állami Számvevőszék jelentései tükrében

Bevezetesként

Az Alaptörvény 43. § (4) bekezdés alkalmazásával a parlament megalkotta az ÁSZ-ról szóló 2011. évi LXVI. törvényt.

Célként megfogalmazásra került:

az ÁSZ mint az Országgyűlés legfőbb pénzügyi-gazdasági ellenőrző szerve, a demokratikus intézményrendszer független alapintézménye küldetése, hogy szilárd szakmai alapon álló, értékteremtő ellenőrzéseivel előmozdítsa a közpénzügyek átláthatóságát és hozzájáruljon a „jó kormányzáshoz”. Az ÁSZ javaslataival a közpénzek szabályos, gazdaságos, hatékony és eredményes felhasználását, használatát segíti elő – ezt külön kiemelném, majd később még ejtek szót róla (készült összefoglaló a sajtó számára az ellenőrzés megállapításairól).

- Ugyancsak fontos megemlíteni néhány törvényt, egyéb jogszabályt, mely nélkül az ÁSZ megállapításait nem lehet elhelyezni és értelmezni az adott témában. Ilyen:
 - o a könyvvizsgálatról szóló 2007. évi LXXV. tv.
 - o nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI tv.
 - o számvitelről szóló 2000. évi C. tv.
 - o erdőről, erdő védelméről és erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. tv.
 - o állami vagyonnal való gazdálkodást szabályozó 254/2007. (X.4.) Korm.r.
 - o államháztartás számviteléről szóló 4/2013 (I.11.) Korm. r.

Mindezek előrebocsátása után rövid áttekintés az elmúlt időszakról.

- Az állami tulajdonú erdőgazdaságok mindennapi életükben egy dologra biztosan számíthatnak: ellenőrzések, vizsgálatok sorozatára. Ebben az ÁSZ vizsgálatnak meghatározó szerepe volt, persze a jelenleg is folyó KEHI vizsgálat sem „nászmenet”
- Mint tudjuk a vizsgálat két fő területet érintett:
 - az egyik az állami vagyon nyilvántartására, éves beszámolóikban történő bemutatására vonatkozott, míg
 - a másik terület az erdőgazdálkodás szakmai munkáját minősítette.

Ellenőrzési alap volt az 1996-ban megkötött IVKSZ, valamint évenként a tulajdonos által elfogadott tervek (üzleti és beruházási) teljesítései, valamint az erdészeti hatóság általi üzemtervek végrehajtásának ellenőrzései.

Az előadás során nem lehet figyelmen kívül hagyni az 1999-es ÁSZ vizsgálat megállapításait (Ipoly-Gyulaj).

Ezekben a vizsgálati megállapításokban az ÁSZ részéről rögzítésre kerültek többek között az alábbiak:

-Jelenleg sem egyértelmű az állami – ezen belül – a kincstári erdővagyon, az erdő és azzal szorosan összefüggő vagyontárgyak összetételének, kezelésének, működtetésének és számvitelének szabályozása.

-A mai napig nem határozták meg jogszabályban a kincstári erdővagyonnal szorosan összefüggő vagyontárgyak körét.

-A vagyonelemek egyértelmű tulajdonjogi és számviteli rendezése, az állami erdőkkel kapcsolatos jelenlegi szakmai és számviteli szabályozás újragondolása elkerülhetetlen.

-Az állami erdővagyon (a külterületi földet, az erdővel borított területet) a két vállalat könyveiben értékkel nem tartották nyilván sem az átalakulás előtt, sem azt követően.

*-Ez a szabályozás – rendszerbeli hiba – a működtető társaságok vagyonösszetételét torzítja. **Valószínű innen táplálkozik az ÁSZ elnökének megállapítása is.***

-Az ideiglenes vagyonkezelési szerződésben nem rögzítették azt a számviteli törvény támasztotta követelményt, hogy a kezelt állami vagyont értéken kell a vagyonkezelő mérlegében az eszközök között kimutatni a hosszúlejáratú kötelezettségekkel szemben. A végleges és jogszerű vagyonkezelői szerződéseket a KVI és a társaságok között a mai napig nem kötötték meg, így a vagyonkezelői jogot az ingatlan-nyilvántartásban emiatt, és az illetékes minisztériumok (FVM, KÖM) egyetértése nélkül, sem lehet érvényesíteni.

-Elmaradt a kincstári vagyoni körbe tartozó erdők átfogó felmérése, a vagyon felértékelése, egyeztetése a vagyonkataszterrel, a tulajdonjogi rendezés és az ingatlan-nyilvántartás felülvizsgálata is.

Az erdőgazdaságok, mint jogalkalmazók, jogkövető magatartással igyekeztek megfelelni a jogszabályi feltételeknek. Azt gondolom, megállapíthatjuk, hogy fegyelmezett, a mindenkor kormány által és az üzemtervben meghatározottak szerint gazdálkodtak, hajtották végre a tulajdonosi utasításokat, akaratot.

Az őszi ÁSZ vizsgálatról készült jelentések a végleges vagyonkezelői szerződés megkötésének elmaradásával, valamint a mérlegvalódisággal foglalkozott elsősorban. Sajtó idézet: „társaságok mindegyikénél megállapítottuk, hogy az erdőgazdaságok mérlege nem a valós állapotot tükrözte. A vagyonkezelésekben lévő állami erdő értékét ugyanis nem szerepeltették mérlegeikben.” – ez egy nagyon súlyos megállapítás!!!

Milyen következménye lett a vizsgálatnak?

0. Észrevételezés – nem lett elfogadva (pár mondat)
1. Intézkedési tervet készítettünk – melynek jóváhagyása az ÁSZ részéről megtörtént.
2. Az újonnan megkötött vagyonkezelői szerződésekben sem kerültek meghatározásra a vagyonkezelésbe adott földterületek (erdő, mezőgazdasági terület, rét-legelő) értékei. A vagyonkezelésbe adó sem most, sem 1996-ban (KVI) nem határozott meg értéket csak naturáliában kerültek meghatározásra a vagyonkezelésbe adott, állam tulajdonát képező vagyonelemek (erdő, rét, mg-i terület).
3. Az intézkedési tervben, mint vagyonkezelőknek is feladatként lett meghatározva az ÁSZ javaslata alapján, hogy a végleges vagyonkezelői szerződés megkötésére tegyen intézkedést a vezérigazgató, illetve a vagyon mérlegben eszközként (értékben) történő kimutatásáról is intézkedjen.
 - Egyébiránt megjegyzem, hogy a Társaságoknak egyikre sincs és nem is volt sem jogi, sem gazdasági kompetenciája, de még csak ráhatása sem.
4. Az erdőgazdaságok részéről átiratok születtek könyvvizsgálók és az MKVK felé, hogy fejtsék ki álláspontjukat a mérlegben eszközként történő kimutatásról.

Mi történt ezek után: öt pontban lehet röviden összefoglalni

1. A végleges vagyonkezelői szerződés megkötése ugyan olyan állapotot teremtett 2016.02.15-től mint előtte volt az értékbeni kimutatások tekintetében.
2. A könyvvizsgálók kezdeményezték a Kamara szakértő bizottságával közös konzultációt és ezzel egyidejűleg felkérték Sárhegyi úr ügyvédi irodáját az „erdőgazdasági társaságok nyilvántartásának jogi átvilágítására.”

A fentiek következményeként a Kamara szakmai véleménye érdemben a könyvvizsgáló kollégák álláspontját nem befolyásolta véleményük kialakításában.

Nem tudott a Kamara kellő támogatást nyújtani → új vezetés az ÁSZ elvárásai miatt markánsan nem nyilvánult meg. Javaslataikat is legfeljebb a 2016. évi beszámoló készítése során lehetne mérlegelni és dönteni.

A jogi szakvélemény alátámasztotta azokat a testületi és könyvvizsgálói véleményeket melyek szerint a Társaságok éves beszámolóit valósak voltak; a mindenkor vezető testületek és a könyvvizsgálók elfogadásra javasolták, amit a tulajdonosi joggyakorló alapítói határozatokkal erősített meg.

Szeretnék idézni a jogi szakvéleményből:

„Téves az ÁSZ azon megállapítása, hogy a társaság mérlege nem a valós képet mutatta. A vagyongazdálkodó kizárólag a vagyongazdálkodási szerződésben meghatározott értéken tarthatja nyilván a rábízott vagyonelemet, attól eltérő bekerülési érték mérlegben történő szerepeltetése az ÁHSZ azon rendelkezésével, miszerint vagyongazdálkodásba vett eszközök bekerülési értéke az átadónál kimutatott bruttó érték, ellentétes lenne.”

3. A Társaságok megkereséssel éltek az MKVK felé véleménykérés céljából, melyre megküldött válaszból kivonatot olvasok föl:

„A nemzeti vagyontól szóló 2011. évi CXCVI. törvény 10. § (1) szerint „A nemzeti vagyont, annak értékét és változásait a tulajdonosi joggyakorló nyilvántartja. Az érték nyilvántartásától el is lehet tekinteni, ha az adott vagyontárgy értéke természeténél, jellegénél fogva nem állapítható meg.”

”

-A fentiek alapján a Társaságnak a vagyongazdálkodási szerződésben szereplő értéken kellett felvennie a vagyongazdálkodott eszközöket és a kapcsolódó hosszúlejáratú kötelezettséget a mérlegébe. Amennyiben ilyen érték nem szerepelt a vagyongazdálkodási szerződésben, akkor a Társaságnak nulla értéken kellett kimutatnia ezeket a tételeket. Sem a Társaság, sem a Társaság könyvvizsgálója nem jogosult a vagyongazdálkodott eszközök vagyongazdálkodási szerződésben szereplő értékének felülvizsgálatára vagy felülbírálására. A vagyongazdálkodott eszközök kiegészítő mellékletben értékkel történő bemutatása legalább mérlegképezési szerinti megbontásban nem értelmezhető abban az esetben, amikor az eszközök értéke nulla. Álláspontunk szerint érték helyett naturáliában lehetséges bemutatni ezen eszközöket, mérlegképezési bontásban. „

„Az állami tulajdonú erdők értékének megállapítása összetett kérdés. Ennek csak egy szűk vetülete az, hogy hogyan kell kimutatni az erdőgazdaságok könyveiben a vagyongazdálkodott erdőket. A téma a kilencvenes évek óta napirenden van, és még nem született rá teljeskörű megoldás. A 2015-ös, Állami Számvevőszék által végzett vizsgálat ismét felszínre hozta ezt a régi problémát, ami lehetőséget adhat az MNV Zrt., az NFA és az érintett minisztériumok általi rendezésre. A Magyar Könyvvizsgálói Kamara felajánlja szakmai közreműködését a kérdés megoldásában.”

Ez egyébként egy kis ellentmondásban van a könyvvizsgálóknak küldött válasszal, amiben arra kapacitáltak a kollegákat, hogy:

A 2. pontban leírtak alapján javasoljuk a könyvvizsgálói jelentésben figyelemfelhívó megjegyzést szerepeltetni a kiegészítő melléklet azon pontjaira, ahol a társaság bemutatja a vagyongazdálkodási szerződés főbb elemeit és körülményeit, és ahol mérlegfordulónap utáni eseményként leírja a végleges vagyongazdálkodási szerződés megkötését.

4. Informálisan az FM szakterület vezetőinél és a társaságok vezérigazgatójánál is kezdeményeztük és több alkalommal személyes találkozók alkalmával ejtettünk szót arról, hogy a jogalkotók felé a szükséges törvénymódosításokra mielőbb tegyünk javaslatot. A jogi szakvéleményben is hasonló gondolatok fogalmazódtak meg. Annak érdekében, hogy az NFA és MNV Zrt. által a Társaságokra bízott állami vagyon kimutatása a mérlegekben egyértelmű legyen több megoldás is kínálkozik.

Erről *(is ír a jogi szakvélemény)*, majd a későbbiek során mondok pár mondatot.

5. FAGOSZ –is foglalkozott az ÁSZ vizsgálat megállapításaival, Fazekas Sándor miniszter úrnak írt levelében. Véleményem szerint azzal, hogy felvetette:

Tájékoztatom, hogy kapcsolatba lépünk az erdészeti kutatás és oktatás szakműhelyeivel: tegyenek ajánlatot, hogy a törvénynek megfelelően értéken nyilvántartáshoz az érték meghatározás mennyi idő alatt, milyen áron, milyen pontossággal végezhető el első alkalommal, majd évente. Tartunk tőle, hogy ezt csak jelenős, a normál gazdálkodásba nem beilleszthető költségek mellett lehetne megvalósítani és annak eredménye még mindig csak valamilyen hibahatárral értelmezhető becslés lesz.

Ez akár a Nvt.tv.10.§ (1) bek. utolsó mondatával akár ellentétesnek is tekinthető: "Az érték nyilvántartásától el lehet tekinteni, ha az adott vagyontárgy értéke természeténél, jellegénél fogva nem állapítható meg". Véleményem szerint nem célszerű kinyitni egy ilyen vitát.

Az erdő a nemzeti vagyon sajátos eleme, nemzetgazdasági szempontból kiemelt és mint forgalomképtelen vagyon. az Nvt. 6.§. (4) bek. szerint elidegenítési és terhelési tilalom alatt áll.

Tisztelt Kollegák!

A probléma feloldásához NGM állásfoglalás bekérésére van szükség a tekintetben, hogy helyesen jártak-e el a Társaságok, amikor a rájuk bízott vagyonelemeket érték nélkül szerepeltették a mérlegeikben az IVKSZ-szel összhangban. Érték nélkül és csak a kiegészítő mellékletben mutatták be. → ez pozitív válasz esetén az ÁSZ felé megküldendő. **A legfontosabb, hogy itt az Nvt. 10.§ (1) bek. értelmezésével oldható fel**

az ellentmondás. Ha ez a levél (állásfoglalás) nem születne meg akkor a jogalkotó felé javaslattal kell élni törvénymódosításra.

A változtatás lehetőségét a sarkalatos Nv. tv korlátossá teszi, tehát "beavatkozás" csak a 2000. évi C. számviteli törvényben lehetséges.

Itt térnék vissza az előadásom elején elhangzott ÁSZ szerepére, mely véleményem szerint – és az ÁSZ-ról szóló törvény szerint – lehetőséget ad a legfőbb ellenőrző szerv számára, illetve sugallja, hogy ellenőrzései során tapasztalt jogi anomáliák feloldására, megszüntetésére az Országgyűlésnek javaslatot tehet-tegyen jogszabály(ok) megváltoztatására. Jelentős segítséget nyújtva ezzel a gazdaság szereplőinek.

A gazdaság szereplői számára merev, a gyakorlati élettől elszakadó szabályozással nehezzé lehet tenni a mindennapi gazdasági életet, de azt hiszem, hogy egy jól működő gazdaság jogalkotói és jogalkalmazói rugalmasan alkalmazkodni képesek az adott körülményekhez.

Összefoglalva:

Az ÁSZ vizsgálat eredményei elsősorban traumát, szakmai identitás zavarokat és presztízsvesztést is jelentettek, de egyben egyértelműen rávilágítottak a 20 éve nem rendezett problémák esetleges következményeire, valamint arra, hogy a jogkövető magatartás nem képzelhető el a jogalkalmazók, de leginkább a jogalkotókkal történő kommunikáció nélkül.

Ugyancsak kellemetlen és méltatlan helyzetbe kerültek az ÁSZ vizsgálat eredményeként a könyvvizsgálók is. Fegyelmi vizsgálatok indultak ellenük és szakmai megítélésükön is komoly csorba esett. (A könyvvizsgálók felelőségének kérdése nem került le a napirendről, mert az áprilisban beterjesztett könyvvizsgálatról szóló törvény vitájában:” **Domokos László, az Állami Számvevőszék (ÁSZ) elnöke is felszólalt a vitában, kiemelt jelentőségűnek nevezve a független könyvvizsgálatot az átlátható gazdálkodás biztosításában, mivel egy könyvvizsgáló elfogadó véleménye garantálja, hogy egy pénzügyi beszámoló valós képet ad. Ezért – közölte – minden olyan módosítást támogat, amely erősíti a könyvvizsgálói tevékenységet.**

Megemlítette azonban, hogy az elmúlt évek ÁSZ-ellenőrzései sok esetben tártak fel szabálytalanságokat a könyvvizsgálók munkájában. Példaként említette, hogy 2009-2014 között majdnem minden állami erdőgazdasági társaságnál nem a valós állapotot tükrözte a mérleg, a könyvvizsgálók mégis hitelesítették a beszámolókat.”)

Szükségszerűen nekünk kell kezdeményezni a nem rendezett, illetve joghézagos szabályozások módosításait.

Törekednünk kell arra, hogy ezt záros határidőn belül az illetékesek asztalára tegyük, hisz egy újbóli ÁSZ ellenőrzés ugyanolyan megállapításokkal zárulna, mint az előző. Talán az ÁSZ elnökével sem volna hasztalan egy azonos szintű miniszteri találkozó miután az NGM állásfoglalását kiadta.

Zárszóként csak annyi, hogy a 22 erdőgazdaság menedzsmentjének, dolgozóinak és külső szolgáltatás nyújtóinak csak gratulálni lehet a teljesítményeikért.
A közfoglalkoztatási, közjóléti és egyéb társadalmi szerepvállalásból példamutatóak.

Van egy – talán indián – közmondás miszerint: „*a földet nem apáinktól örököltük, hanem unokáinktól kaptuk kölcsön*” ezt mondhatjuk az erdőre is, és hogy jól sáfárkod(unk)tok vele az nem is kérdés. A tulajdonos elégedett lehet, aki egyben a vagyonelembe adó (NFA) gazdája is, tehát két állami vagyonelem egy kézben strukturált működtetéssel.

Szeretnék egy szakmai irodalomból idézni Nektok, kíváncsi vagyok rá, hogy hozzávetőlegesen be tudjátok-e azonosítani, hogy mely időszakban íródott??

- *Csak az erdész lehet tisztában az erdőgazdálkodás sajátosságaival, megadott korlátaival és speciális céljaival, amelyekhez az erdészeti számvitelnek alkalmazkodnia kell.*
- *Ez a törzsvagyon speciálisan erdészeti könyvviteli fogalom és két tényezőből áll. Ezek: a talaj és a faállomány produkálta fahozadék tőkeértéke és mint ennek terhe, az erdőfenntartási költségek tőkeértéke.*
- *....a törzsvagyonérték nem tudományos, hanem tisztán [gyakorlati célokat szolgál és semmi esetre sem erdőértékszámítástani, hanem tisztán könyvviteli fogalom.*

1929 SZEPTEMBER

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET LXVIII. ÉVF. KÖZLÖNY E 9.
FÜZET KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET
Felelős szerkesztő BIRÓ ZOLTÁN Megjelenik minden hó 15-én.